

**UPRAVNI ODBOR
AGENCIJE ZA OSIGURANJE
U BOSNI I HERCEGOVINI**

**ANALIZA
usaglašenosti zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju Federacije Bosne i
Hercegovine i Republike Srpske, sa preporukama za dalja usaglašavanja**

Sarajevo, oktobar 2016. godine

ANALIZA

usaglašenosti zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju Federacije Bosne i Hercegovine/Republike Srpske, sa preporukama za dalja usaglašavanja

DIO PRVI – U V O D

Članom 2. Zakona o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 12/04) (dalje u tekstu: Zakon) je propisano da Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini (dalje u tekstu: Agencija), između ostalog, treba da osigura da zakonodavstvo o osiguranju, koje je na snazi u entitetima, u potpunosti bude usaglašeno u namjeri da osigura jednak i ravnopravan odnos prema svim društvima za osiguranje u oba entiteta i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: Brčko Distrikt) i da osigura jednaku pravnu zaštitu kako za ugovarače osiguranja, tako i za treću stranu – podnosiocima odštetnih zahtjeva na teritoriji Bosne i Hercegovine, kao i da zakonodavstvo o osiguranju u Bosni i Hercegovini bude i ostane usaglašeno sa zakonodavstvom Evropske unije, koje se primjenjuje na oblast osiguranja. S tim u vezi članom 6. Zakona je propisana zakonodavna uloga Upravnog odbora Agencije za osiguranje u Bosni i Hercegovini (dalje u tekstu: Upravni odbor Agencije).

Obavezna osiguranja u saobraćaju su regulisana entitetskim zakonima, u Federaciji Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: Federacija BiH) Zakonom o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti („Službene novine FBiH“, broj 24/05) (dalje u tekstu: Zakon FBiH), u Republici Srpskoj novim Zakonom o obaveznim osiguranjima u saobraćaju („Službeni glasnik RS“, broj 82/15) (dalje u tekstu: Zakon RS).

Analizom navedenih entitetskih zakona utvrđeno je da postoji međusobna neusaglašenost po bitnim pitanjima pa bi stoga iste trebalo približiti u mjeri: „...*kako bi se obezbijedio jednak i ravnopravan tretman prema svim društvima za osiguranje u entitetima i Brčko Distriktu, kao i jednaka pravna zaštita za ugovarače osiguranja i podnosiocima odštetnih zahtjeva u Bosni i Hercegovini.*“, te ispoštovali principi propisani članom 2. tačke b) i c) Zakona.

Osnova za izradu ove Analize usaglašenosti zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske (dalje u tekstu: Analiza i preporuke) su bili:

- Direktiva 2009/103/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 16. septembra 2009. godine u odnosu na osiguranje od građanske odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obaveze osiguranja od takve odgovornosti (kodificirana verzija),
- Uredba (EZ) br. 785/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća od 21. aprila 2004. godine o zahtjevima za zračne prijevoznike i operatere zrakoplova u vezi sa osiguranjem,
- Uredba Komisije (EU) br. 285/2010 od 06. aprila 2010. godine o izmjeni Uredbe (EZ) br. 785/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća,
- Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti („Službene novine FBiH“, broj 24/05),
- Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju („Službeni glasnik RS“, broj 82/15),
- Rezultati Twinning projekta BA07-IB-FI-01 "Podrška EU održivom jačanju kapaciteta Agencije za osiguranje u Bosni i Hercegovini i Agencija za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske" održanom u periodu april 2010. godine – april 2012. godine,

- Sva dokumentacija i aktivnosti iz prethodnog perioda koja se tiče zakonodavnih aktivnosti u oblasti obaveznih osiguranja u saobraćaju u oba entiteta, i uz uvažavanje ustavnopravne strukture i nadležnosti u Bosni i Hercegovini.

DIO DRUGI – CILJ ANALIZE I PREPORUKA

Polazeći od principa propisanih članom 2. tačke b) i c) Zakona, a u skladu sa nadležnostima iz člana 6. Zakona, prevashodni cilj ove Analize i preporuka je davanje uputstva entitetskim ministarstvima finansija i drugim predlagačima zakona kako bi se postigla međusobna usaglašenost zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske i na taj način osigurao jednak i ravnopravan odnos prema svim društvima za osiguranje u oba entiteta i Brčko Distriktu i jednaka pravna zaštita kako za ugovorače osiguranja, tako i za treću stranu – podnosiocce odštetnih zahtjeva na teritoriji Bosne i Hercegovine. Također je cilj da se navedeni zakoni u što većoj mjeri, u stepenu u kome to u ovom momentu dozvoljava razvijenost sektora osiguranja u Bosni i Hercegovini, usaglase sa zakonodavstvom Evropske unije (dalje u tekstu: zakonodavstvo EU) koje je relevantno za ovu oblast, a da se usaglašavanje u preostalom dijelu vrši postepeno i istovremeno u oba entiteta uz uvažavanje uloge Agencije propisane Zakonom.

Ova Analiza i preporuke su namijenjene entitetskim ministarstvima finansija i drugim predlagačima zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju u oba entiteta kao uputstvo u kom smislu bi trebali izmijeniti/dopuniti važeće zakone u ovoj oblasti, odnosno donijeti nove (ukoliko bi stepen izmjena i dopuna postojećeg propisa zahtijevao donošenje novog zakona), čime bi se postigla potpuna međusobna usaglašenost i unaprjeđena usaglašenost sa zakonodavstvom EU.

Kao što je rečeno, cilj je da se obzirom na specifičnosti i stepen razvoja tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini, te specifičnu ustavno-pravnu strukturu Bosne i Hercegovine prije svega postigne najveći mogući stepen međusobne usaglašenosti entitetskih zakona o obaveznim osiguranjima, a onda i harmonizacije sa relevantnim izvorima prava Evropske unije, i to sljedećim sekundarnim izvorima:

- Direktiva 2009/103/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 16. septembra 2009. godine u odnosu na osiguranje od građanske odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obaveze osiguranja od takve odgovornosti (kodificirana verzija) (u daljem tekstu: Direktiva);
- Uredba (EZ) br. 785/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća od 21. aprila 2004. godine o zahtjevima za zračne prijevoznike i operatere zrakoplova u vezi sa osiguranjem i Uredba Komisije (EU) br. 285/2010 od 06. aprila 2010. godine o izmjeni Uredbe (EZ) br. 785/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća (u daljem tekstu: Uredba).

Također je cilj da se u što većoj mogućoj mjeri uvažavaju rezultati Twinning projekta BA07-IB-FI-01 "Podrška EU održivom jačanju kapaciteta Agencije za osiguranje u Bosni i Hercegovini i Agencija za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske" održanom u periodu april 2010. godine – april 2012. godine (dalje u tekstu: Twinning projekat), iz koga su, između ostalog, proizašli materijali-prijedlozi zakona iz oblasti obaveznih osiguranja u Bosni i Hercegovini usaglašeni sa relevantnim zakonodavstvom EU.

Obzirom na činjenicu da je oblast zrakoplovstva u isključivoj nadležnosti Bosne i Hercegovine, te da su propisi koji uređuju ovu oblast isključivo propisi na nivou Bosne i Hercegovine, u pogledu obaveznog osiguranja od odgovornosti zračnog operatera i operatera zrakoplova u pogledu putnika, prtljaga, tereta i trećih lica, prilikom izrade ove Analize i preporuka konsultovani su i uzeti u obzir navedeni propisi kako se entitetskim propisima ne bi

na drugačiji način riješila pitanja koja su već propisana propisima na nivou Bosne i Hercegovine.

DIO TREĆI – ANALIZA I PREPORUKE

Ovaj dio sadrži analizu i skup preporuka koje će uputiti entitetska ministarstva finansija i drugi predlagači zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju da utvrde stepen usaglašenosti sa ovom Analizom i preporukama i zavisno od toga pokrenu procedure izmjena i dopuna postojećih zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju, a što za rezultat treba da ima njihovu međusobnu harmonizaciju i postizanje većeg stepena usaglašenosti sa relevantnim zakonodavstvom EU. U dijelu u kome su Zakoni međusobno neusaglašeni preporuke će ići u smjeru usaglašavanja sa onim zakonom koji je postigao veći stepen usaglašenosti sa zakonodavstvom EU ili veći napredak u uređenju oblasti osiguranja.

POGLAVLJE I - OPĆE ODREDBE ZAKONA

A.1. Vrste obaveznih osiguranja u saobraćaju

Zakon RS pored obaveznog osiguranja od autoodgovornosti propisuje i reguliše još tri obavezna osiguranja u saobraćaju: obavezno osiguranje za putnike u javnom saobraćaju, obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika zrakoplova i obavezno osiguranje vlasnika odnosno korisnika brodice na motorni pogon. Sa druge strane, Zakon FBiH u prelaznim i završnim odredbama propisuje da će odredbe Zakona o osiguranju imovine i osoba ("Službene novine FBiH", br. 2/95, 7/95, 6/98 i 41/98), koje se odnose na obavezno osiguranje za putnike u javnom saobraćaju od posljedica nesretnog slučaja, obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika zrakoplova od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima i vlasnika odnosno korisnika brodice na motorni pogon od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima, ostati na snazi dok se ne donesu propisi koji će regulisati ostala obavezna osiguranja koja nisu osiguranje od autoodgovornosti. S tim u vezi preporučuje se da se također i Zakonom FBiH, prema uzoru na Zakon RS, uz uvažavanje daljih preporuka iz ove Analize i preporuka propišu i regulišu, pored obaveznog osiguranja od autoodgovornosti, sljedeća obavezna osiguranja u saobraćaju: obavezno osiguranje za putnike u javnom saobraćaju, obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika zrakoplova i obavezno osiguranje vlasnika odnosno korisnika brodice na motorni pogon. U tom smislu se preporučuje da oba Zakona predvide obavezu zaključivanja ugovora o obaveznom osiguranju, ne samo za vlasnike motornih vozila, već i za ostala tri pomenuta obavezna osiguranja u saobraćaju.

A.2. Izuzeci od obaveze zaključivanja ugovora o obaveznom osiguranju

Izuzeci od obaveze zaključivanja ugovora o obaveznom osiguranju zahtijevaju i međusobno usklađivanje Zakona ali i usklađivanje sa članom 5. Direktive. U tom smislu odredba člana 4. Zakona FBiH je neprimjenjiva imajući u vidu činjenicu da je od stupanja na snagu Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05) i formiranja Oružanih snaga Bosne i Hercegovine prestalo postojanje entitetskih vojski. S tim u vezi Zakon FBiH bi ovu odredbu trebao izmijeniti po uzoru na član 6. Zakona RS.

Implementacijom tačke A.2. bi se postigla međusobna harmonizacija, ali ne i

usaglašenost sa Direktivom. Obzirom na zahtjeve člana 5. Direktive, u ovom momentu ostaje neregulisano:

- zajednički i jedinstven popis izuzetaka mora biti sačinjen za državu članicu, tj. cijelu Bosnu i Hercegovinu, a ne pojedinačno po entitetima, koji se mora priopćiti ostalim državama članicama i Evropskoj komisiji;
- organ, odnosno institucija zadužena za sastavljanje tog popisa i obavještanje država članica i Evropske komisije o istom;
- organ/tijelo nadležno za naknadu šteta za vozila izuzeta od obaveznog osiguranja.

A.3. Definicije

Definicije Zakona su u većem dijelu međusobno neusaglašene obzirom da Zakon RS sadrži definicije mnogih pojmova koji Zakonom FBiH nisu definisani. Oba Zakona su u dijelu definicija uglavnom usaglašena sa članom 1. Direktive. Sa namjerom unaprjeđenja predmetnih Zakona, te njihove međusobne harmonizacije, preporučuje se da se istima definišu pojmovi kao što su: štetni događaj, prijevozno sredstvo, vozač, korisnik prijevoznog sredstva. Kako bi se postigao veći stepen usaglašenosti sa članom 1. Direktive preporučuje se definisanje “poslovnog nastana” i “osiguravajućeg društva”, imajući u vidu definisanje navedenih pojmova u materijalima iz Twinning projekta.

Zakon FBiH ne sadrži definicije iz člana 3. Uredbe, dok je Zakonom RS postignut visok stepen usaglašenosti sa Uredbom. Preporučuje se usaglašavanje oba Zakona sa definicijama iz člana 3. Uredbe uz uvažavanje odredaba Zakona o obligacionim odnosima u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, broj 51/15) koji oblast civilnog zrakoplovstva reguliše na nivou Bosne i Hercegovine, koji sadrži navedene definicije usklađene sa Uredbom. Preporučuje se da se definicijama razgraniče termini “zračnog prijevoznika” i “zračnog operatera”, kao i definisanje pojmova “treća strana” i “komercijalni let”.

A.4. Obaveze vozača i obaveza dostavljanja podataka društvima za osiguranje

Preporučuje se da prilikom utvrđivanja obaveze vozača prijevoznog sredstva (vozilo, zrakoplov i plovilo na motorni pogon) da, prilikom kontrola od strane ovlaštenog službenog lica, predoči dokaz o zaključenom ugovoru o obaveznom osiguranju, ima u vidu postojanje propisa kojima se na nivou Bosne i Hercegovine reguliše oblast civilnog zrakoplovstva (član 12. Pravilnika o odobravanju letova, „Službeni glasnik BiH“, broj 50/13).

Zakon RS je postigao napredak u bržem i efikasnijem rješavanju odštetnih zahtjeva propisivanjem obaveze dostavljanja raspoloživih podataka o saobraćajnoj nesreći društvima za osiguranje i zaštitnim fondovima od strane pravnih lica, organa i institucija (ministarstva unutarnjih poslova, sudovi, tužilaštva i sl.). Obzirom na uočeni napredak preporučuje se propisivanje ove obaveze i Zakonom FBiH.

A.5. Obaveze društava za osiguranje

Preporučuje se da se Zakonom FBiH propiše obaveza društva za osiguranje na zaključivanje ugovora o obaveznom osiguranju, početak i prestanak trajanja obaveze društva za osiguranje iz ugovora o obaveznom osiguranju.

Kako bi se postigla potpuna usaglašenost sa članom 14. Direktive preporučuje se propisivanje “jednokratne premije” na način kako je to predviđeno materijalima-prijedlozima Zakona u okviru Twinning projekta.

U odnosu na lične i druge podatke koje je društvo za osiguranje obavezno prikupljati,

obrađivati i čuvati, preporučuje se da se način prikupljanja, obrade i čuvanja i period čuvanja propiše Zakonom. Obzirom da se na ovaj način unaprijeđuje regulacija osiguranja preporučuje se usvajanje ove odredbe i u Zakon FBiH, imajući u vidu Zakon RS koji je postigao napredak po ovom pitanju.

A.6. Teritorijalno važenje ugovora o obaveznom osiguranju

Zakonom RS je postignut napredak u odnosu na stepen usaglašenosti sa Direktivom. Dalje usaglašavanje sa članom 3. Direktive podrazumijevalo bi propisivanje da ugovor o osiguranju pokriva štete na teritorijama drugih država članica u skladu sa zakonima koji su na snazi u državi članici na čijoj teritoriji je šteta prouzrokovana, te da ugovor o osiguranju od autoodgovornosti pokriva i treće zemlje kada je šteta nanesena osobama iz države članice, dok putuju između teritorija dvije države članice i pod uslovom da nema Biroa zelene karte koji snosi odgovornost za ovo područje, te da se u tom slučaju materijalni gubitak ili tjelesna povreda pokriva u skladu s nacionalnim zakonodavstvom o obaveznom osiguranju koje važi u državi članici na čijoj teritoriji se vozilo uobičajeno nalazi. U tom smislu se preporučuje uvažavanje rješenja predloženog u materijalima-prijedlozima u okviru Twinning projekta.

U naprijed navedenom smislu, uz uvažavanje napretka postignutog Zakonom RS, preporučuje se regulisanje ovog pitanja i Zakonom FBiH.

A.7. Uslovi osiguranja i tarife premija

Zakonom RS se predviđa postepena liberalizacija cijena obaveznog osiguranja od autoodgovornosti, odnosno postepeni prelazak sa obaveznih uslova i tarifa na tarife i uslove koje će donositi sama društva za osiguranje. U ovom pogledu neophodno je usaglasiti entitetske zakone (koji su na ovaj način postali neusaglašeni) kako bi se obezbijedio princip iz člana 2. tačka b) Zakona o Agenciji za osiguranje u BiH. Obzirom da se na ovaj način Zakonom RS unaprijeđuje regulacija oblasti obaveznih osiguranja preporučuje se, s ciljem međusobne harmonizacije, propisivanje postepene liberalizacije cijena obaveznog osiguranja od autoodgovornosti i putem Zakona FBiH. Pri tom je potrebno uzeti u obzir:

- dužinu trajanja perioda obaveznih uslova i tarifa, period djelimične, do prelaska na potpunu liberalizaciju,
- obavezu društava za osiguranje na dostavljanje nadzornom tijelu tehničkih osnova koje upotrebljava prilikom utvrđivanja tarifa premija i pozitivno mišljenje ovlaštenog aktuara,
- predviđene mjere nadzora sa ciljem eliminisanja potencijalnih negativnih efekata prelaska na ovakav način određivanja obaveznih uslova i tarifa, a kako je već propisano Zakonom RS.

POGLAVLJE II - OSIGURANJE PUTNIKA U JAVNOM PRIJEVOZU OD POSLJEDICA NESRETNOG SLUČAJA

Preporuke date u ovom Poglavlju odnose se isključivo na međusobno usaglašavanje Zakona, obzirom da u ovom dijelu nije vršeno usklađivanje sa zakonodavstvom EU.

Kao što je navedeno u tački A.1. ove Analize i preporuka preporučuje se da se također i Zakonom FBiH propiše i reguliše, pored obaveznog osiguranja od autoodgovornosti, i obavezno osiguranje putnika u javnom saobraćaju.

Trenutno su odredbe člana 16.-20. Zakona RS i člana 69.-72. Zakona o osiguranju imovine i lica ("Službene novine FBiH", br. 2/95, 7/95, 6/98 i 41/98) na koje upućuje Zakon

FBiH djelimično usaglašene. U dijelu u kome nema usaglašenosti Zakon RS je načinio napredak u regulaciji ove vrste obaveznog osiguranja koji ide u pravcu bolje zaštite trećih/oštećenih lica.

Taj napredak se ogleda u činjenici da je Zakonom RS u ovom dijelu, između ostalog:

- preciziran širi krug vlasnika/prijevoznika prijevoznih sredstava koji su dužni zaključiti ovu vrstu obaveznog osiguranja, kao što je vlasnik plovila na motorni pogon kojima se vrši javni prijevoz putnika po unutrašnjim vodama (redovan ili vanredan),
- predviđeno da je podnosilac zahtjeva izdavaocu odgovarajuće licence dužan predočiti dokaz o zaključenom ugovoru o ovoj vrsti obaveznog osiguranja,
- propisana obaveza vlasnika/prijevoznika da na vidnom mjestu u prijevoznom sredstvu istakne podatke o zaključenom ugovoru ove vrste obaveznog osiguranja, pogotovo podatke o odgovornom društvu za osiguranje,
- propisane najniže osigurane sume za ovu vrstu obaveznog osiguranja,
- propisana obaveza naknade štete od strane zaštitnog fonda putnicima/korisnicima osiguranja kojima je šteta nanesena od strane prijevoznog sredstva za koje nije zaključen ugovor o obaveznom osiguranju putnika u javnom prijevozu od posljedica nesretnog slučaja.

Predlaže se unaprjeđenje Zakona FBiH, u skladu sa naprijed iznesenim, sa ciljem međusobnog usaglašavanja Zakona u dijelu obaveznog osiguranja putnika u javnom prijevozu od posljedica nesretnog slučaja.

POGLAVLJE III – OBAVEZNO OSIGURANJE OD AUTOODGOVORNOSTI

U odnosu na odredbe Zakona kojima se reguliše obavezno osiguranje od autoodgovornosti zakoni su međusobno djelimično usaglašeni i djelimično usaglašeni sa odredbama Direktive. Preporuke date u ovom Poglavlju imaju za cilj potpunu međusobnu usaglašenost Zakona RS i FBiH i veći stepen usaglašenosti sa Direktivom. Potpuna usaglašenost sa Direktivom biće postignuta u narednom periodu.

B.1. Obaveza zaključivanja ugovora o osiguranju

Sa ciljem usaglašavanja sa Zakonom RS i Direktivom preporučuje se da se Zakonom FBiH precizira da pravo na naknadu štete imaju svi putnici osim vozača, preciziraju prava članova porodice osiguranika u skladu sa članom 12. stav 2. Direktive, kao i prava biciklista, pješaka i dr. nemotorizovanih učesnika u saobraćaju kako je propisano članom 12. stav 3. Direktive. Sa ciljem međusobnog usaglašavanja preporučuje se da se i Zakonom FBiH propiše pravo na naknadu štete usljed pada stvari sa vozila, te pravila naknade štete nastale od vozila i priključnog vozila kada su isti osigurani kod različitih društava za osiguranje, čime bi se ujedno poboljšala zaštita potencijalnih oštećenih lica.

Preporučuje se da oba Zakona, u dijelu kojim propisuju da ugovor o osiguranju pokriva štete koje pretrpe pješaci, biciklisti i drugi nemotorizovani učesnici u prometu koji, kao posljedica nesreće u koju je bilo uključeno motorno vozilo, do kraja implementiraju član 12. stav 3. Direktive u dijelu kojim kaže: “...imaju pravo na naknadu štete u skladu s nacionalnim građanskim pravom“, uzimajući u obzir materijale-prijedloge Twinning projekta. Kako ne bi postojala nedoumica u pogledu usklađenosti sa članom 12. stav 2. Direktive preporuka je da oba Zakona propiše da se članovi porodice osiguranika imaju smatrati trećim licima u vezi sa naknadom za tjelesne ozljede tih lica koje nastanu upotrebom vozila.

B.2. Postupak i rokovi za rješavanje odštetnih zahtjeva

Oba Zakona se kreću u okviru rokova predviđenih Direktivom, međutim međusobno su djelimično usaglašeni, što bi u izvjesnoj mjeri dovelo u neravnopravan položaj podnosiocce odštetnih zahtjeva. Zakon RS na detaljniji i precizniji način reguliše postupak za naknadu štete, što bi se na isti način moglo propisati i Zakonom FBiH.

U odnosu na isplatu kamata iz člana 22. stav 2. Direktive, u Zakonu RS je predviđeno da oštećena strana ima pravo na iste protekom roka od 60 dana od dana podnošenja zahtjeva za naknadu štete. U Zakonu FBiH nema odredbe koja govori o pravu na kamate, što bi značilo primjenu odredbi Zakona o obligacionim odnosima kao *lex generalis* (član 186. ZOO: „Obaveza naknade štete smatra se dospjelom od trenutka nastanka štete.“). Na ovaj način bi momenat dospijeca naknade štete, odnosno momenat od koga oštećenom licu pripada pravo na kamatu, bio različito određen. Obzirom da Direktiva u članu 22. stav 2 propisuje obavezu usvajanja odredbi kojima će se propisati pravo na kamatu u slučaju kada ponuda nije data u roku od tri mjeseca, preporučuje se da se i Zakonom FBiH propiše momenat od koga oštećenom licu pored prava na odštetu pripada i pravo na kamatu u skladu sa zahtjevom Direktive, a imajući u vidu da bi ista zbog jednakog položaja oštećenih lica trebala biti usaglašena i sa Zakonom RS.

Zakon RS je iz prethodnog Zakona preuzeo institut „preuranjene tužbe“ koji ne postoji u Zakonu FBiH. Zakon RS na ovaj način preferira rješavanje odštetnog zahtjeva mirnim (vansudskim) putem i samim tim izbjegavanje sudskih troškova, kako na strani oštećenog lica kao potencijalnog tužioca, tako i na strani društva za osiguranje kao potencijalnog tuženog. Osim izbjegavanja nepotrebnih troškova na ovaj način se rješavanje odštetnog zahtjeva nastoji okončati u najkraćem mogućem roku (propisanom članom 22.), za razliku od sudskog postupka čija dužina nije propisana, pa isti mogu biti dugotrajni. Stoga se Federaciji BiH, imajući u vidu prednosti instituta „preuranjene tužbe“ kako za oštećena lica, tako i za društva za osiguranje, preporučuje uvođenje istovjetnog zakonskog rješenja Zakonom FBiH.

B.3. Obaveze društava za osiguranje

Obzirom da Zakon FBiH, za razliku od Zakona RS, ne sadrži odredbe kojima se regulišu obaveze društva za osiguranje u pogledu prikupljanja dokumentacije koja se odnosi na rješavanje odštetnog zahtjeva, preporučuje se uvođenje navedenih odredaba, a pogotovo u dijelu koji se tiče usklađivanja sa članom 16. Direktive:

- predvidjeti obavezu izdavanja potvrde od strane društva za osiguranje na zahtjev osiguranika u odnosu na tok osiguranja i zaprimljene odštetne zahtjeve,
- obavezu društva za osiguranje da traženu potvrdu izda u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva,
- obavezu društva za osiguranje da traženu potvrdu izda za period od pet prethodnih godina, čime bi se postigla usaglašenost sa Direktivom i međusobna usaglašenost Zakona.

U dijelu u kome Zakon RS predviđa mogućnost zaključivanja sporazuma između društava za osiguranje na osnovu kojeg odštetni zahtjev iz osnova autoodgovornosti može u ime odgovornog društva za osiguranje obrađivati i isplatiti društvo za osiguranje kod koga oštećeni ima zaključen ugovor o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti, predlaže se Federaciji BiH da razmotri uvođenje istovjetnog rješenja. Navedeno rješenje ide u pravcu bržeg i jednostavnijeg rješavanja odštetnog zahtjeva.

Preporučuje se brisanje svih zakonskih odredbi kojima se društvima koja posluju u jednom entitetu nameću dodatna finansijska davanja i ista stavljaju u nepovoljniji položaj u

odnosu na društva za osiguranje koja posluju u drugom entitetu.

B.4. Isključenje iz osiguranja

Preporučuje se da krug lica koja su isključena iz prava na naknadu štete iz osnova obaveznog osiguranja od autoodgovornosti bude propisan zakonom, a ne uslovima osiguranja. Zakon RS je u odnosu na ranije važeći Zakon unaprijedio regulaciju ovog pitanja, pa se preporučuje istovjetno rješenje i u Federaciji BiH, obzirom da od istovjetnog zakonskog rješenja ovog pitanja zavisi jednak položaj oštećenih lica u oba entiteta. Preporučuje se da oba zakona imaju u vidu potrebu usklađivanja sa Direktivom, te da u tom smislu implementiraju u potpunosti član 13. Direktive u dijelu u kojem se kaže da svaka „zakonska odredba ili ugovorna klauzula sadržana u polisi osiguranja koja isključuje putnika iz takvog pokrića na temelju činjenice da je znao ili da je trebao znati da je u trenutku nesreće vozač vozila bio pod utjecajem alkohola ili nekih drugih opojnih sredstava smatra nevažećom u vezi s odštetnim zahtjevom takvog putnika.“, kao i dijelu u kome je predviđena obaveza društva za osiguranje da dokaže da su osobe koje su dobrovoljno ušle u ukradeno vozilo „znale“, a ne „trebale znati“ da je vozilo koje je prouzrokovalo materijalnu štetu ukradeno.

B.5. Gubitak prava iz osiguranja i pravo regres

Oba zakona propisuju situacije u kojima osiguranik gubi prava iz osiguranja, a društvo za osiguranje ima pravo da od takvog osiguranika potražuje naknadu štete koju je isplatilo oštećenom licu. U odnosu na član 13. Direktive stav 1. tačke a.-c. oba Zakona su postigla usaglašenost. Stoga je neophodno postići međusobnu usaglašenost. U tom smislu se preporučuje da se, kako slučajevi u kojima društvo za osiguranje ima pravo na regres, tako i obim prava na regres u oba entiteta propiše zakonom, a ne uslovima osiguranja.

U odnosu na ranije važeći i na Zakon FBiH, Zakon RS je unaprijedio odredbe koje se tiču gubitka prava iz osiguranja i prava društva za osiguranje na regres. Tako je Zakonom RS predviđen gubitak prava iz osiguranja:

- u slučaju kada je vozilom upravljao vozač za vrijeme izrečenih mjera bezbjednosti/zaštitnih mjera,
- u odnosu na upravljanje vozilom pod dejstvom alkohola i opojnih droga, Zakon RS je precizniji u pogledu stvari koje se smatraju zabranjenima, te tu ubraja i situaciju kada je odbijen alko test i test na ostale zabranjene stvari,
- u slučaju kada je vozač pobjegao sa mjesta štetnog događaja,
- u slučaju kada je vozač počinio prekršaj nasilničke vožnje.

U odnosu na gubitak prava iz osiguranja lica koje je upravljalo vozilom pod dejstvom alkohola preporučuje se da se u Zakonu FBiH briše dodatni uslov za regres u odnosu na takvog vozača koji glasi: „koje su ga sprečavale da ima kontrolu nad vozilom“. Članom 174. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima („Službeni glasnik BiH“, br. 6/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10 i 18/13) propisano je šta se smatra nedozvoljenom količinom alkohola u krvi, stoga se društva za osiguranje nepotrebno dovode u situaciju da dokazuju postojanje navedenog dodatnog uslova. Na ovaj način bi se postigla međusobna usaglašenost Zakona.

Zakon RS se u pogledu obima prava na regres društava za osiguranje ograničio isključivo u odnosu na isplaćenu štetu, stvarne i opravdane troškove. Ovo se svakako smatra pozitivnim rješenjem u situacijama kada društvo za osiguranje kod isplate naknade štete, svojom krivicom (npr. kršenje rokova isplate štete), isplati veći iznos štete (npr. kamate, sudski troškovi i dr.). Zakonom RS je načinjen pozitivan pomak i u odnosu na propisivanje obima prava na regres.

Preporučuje se da se u odnosu na pozitivno ocijenjene pomake koje donosi Zakon RS isti ugrade i u Zakon FBiH.

B.6. Minimalne osigurane sume osiguranja od autodgovornosti

Osigurane sume nisu usaglašene sa Direktivom, zbog stepena (ne)razvijenosti sektora osiguranja u Bosni i Hercegovini.

Godinu dana od dana stupanja na snagu Zakona RS, osigurane sume će biti međusobno neusaglašene, a ta neusaglašenost će se povećati nakon isteka perioda od tri godine. Zakonom RS predviđa se periodična izmjena (povećanje osiguranih suma) u cilju približavanja minimalnim iznosima propisanim Direktivom.

U ovom momentu nije izvršeno usklađivanje sa članom 9. Direktive ni u pogledu visine minimalnih osiguranih suma ni u pogledu indeksacije istih, jer isto nije moguće zbog stepena razvijenosti domaćeg sektora osiguranja i kupovne moći stanovništva. U ovom dijelu usklađivanje je potrebno izvršiti fazno i postepeno. Međutim, u ovom momentu je prioritetno međusobno usklađivanje Zakona.

Obzirom na veći stepen približavanja odredbama Direktive preporuka je da se iznosi minimalnih osiguranih suma Zakona FBiH usklade sa minimalnim osiguranim sumama propisanim Zakonom RS, dok će se potpuno usaglašavanje oba Zakona sa odredbama Direktive provesti u narednom periodu.

B.7. Regresni zahtjev

Preporučuje se međusobno usaglašavanje zakona. Potrebno je da oba Zakona predvide obavezu društva za osiguranje da nadležnom fondu zdravstvenog osiguranja bilo jednog bilo drugog entiteta nadoknade stvarnu štetu u granicama odgovornosti svoga osiguranika i granicama obaveza preuzetih ugovorom o osiguranju. Zakonom FBiH nije definisan obim prava na regres kao što je to propisano Zakonom RS kroz definisanje „stvarne štete“, što bi svakako trebalo da sadrži i Zakon FBiH.

B.8. Promjena vlasnika vozila

Potrebno je međusobno usklađivanje zakona u situaciji promjene vlasnika vozila. Međusobna usaglašenost zakona po ovom pitanju je bitna sa stanovišta oštećenih lica i zaštitnih fondova. Potrebno je usvojiti ono rješenje koje rizik da nakon promjene vlasnika vozila isto ostane neosigurano svodi na najmanju moguću mjeru.

Zakon RS pruža veće garancije da vozilo nad kojim je promijenjen vlasnik ne ostane neosigurano. U tom smislu se preporučuje usaglašavanje odredaba Zakona FBiH sa rješenjem propisanim Zakonom RS.

B.9. Međunarodna potvrda o osiguranju vozila inostrane registracije

Ovo pitanje se tiče usklađivanja sa Direktivom i međusobnog usaglašavanja entitetskih zakona, uz uvažavanje ustavnopravne strukture i podjele nadležnosti u Bosni i Hercegovini. Ovo pitanje bi se moralo regulisati na jedinstven način za cijelu teritoriju Bosne i Hercegovine obzirom da član 7. Direktive govori o “Nacionalnim mjerama u vezi sa vozilima koja se normalno nalaze na teritoriji trećih zemalja”, a član 4. Direktive ne može biti u potpunosti preuzet kroz entitetske zakone obzirom da se radi o isključivoj nadležnosti Bosne i Hercegovine. Kako bi se postigla usaglašenost sa članom 4. Direktive mora biti propisana definicija slučajnih, nesistematskih provjera osiguranja od građanske odgovornosti za vozila

koja se uobičajeno nalaze na području druge države članice, kao i za vozila koja se uobičajeno nalaze na području treće zemlje, a koja ulaze na njihovo područje s područja druge države članice. Navedeno se ne može postići entitetskim propisom obzirom da se radi o postupanju za koje je nadležna Granična policija Bosne i Hercegovine. Entitetskim propisom neće moći biti u potpunosti ispoštovan ni član 7. ni član 4. Direktive, obzirom da će za njihovu implementaciju biti potrebno propisati i izvjesno postupanje Granične policije Bosne i Hercegovine, što se svakako ne može učiniti entitetskim zakonima. Ovo pitanje, u smislu člana 4. i 7. Direktive, zahtijeva da bude riješeno cjelovito i na jednak način za cijelu teritoriju Bosne i Hercegovine. Ukoliko navedeno pitanje ne bi bilo riješeno na jedinstven i cjelovit način, to bi predstavljalo opasnost po Zaštitne fondove FBiH i RS (odnosno u Federaciji BiH prema trenutno važećem zakonu opasnost za oštećena lica), obzirom da bi propusti adekvatnog regulisanja ovog pitanja mogli dovesti do ulaska vozila inostrane registracije na teritoriju Bosne i Hercegovine bez valjanog osiguranja od autoodgovornosti ili zaključenog graničnog osiguranja.

Ni jedan ni drugi Zakon nisu u potpunosti usaglašeni sa direktivom i međusobno su djelimično usaglašeni. Potrebno je uz uvažavanje ustavnopravne strukture i podjele nadležnosti u Bosni i Hercegovini i rezultata Twinning projekta istovremeno međusobno usaglasiti zakone i po mogućnosti u potpunosti ih usaglasiti sa Direktivom.

B.10. Granično osiguranje

Ovo pitanje se tiče usklađivanja sa Direktivom i međusobnog usaglašavanja entitetskih zakona, uz uvažavanje ustavnopravne strukture i podjele nadležnosti u Bosni i Hercegovini. Ni period na koji se zaključuje granično osiguranje nije ujednačen.

I u pogledu graničnog osiguranja je nemoguće na jednak i jedinstven način ispoštovati zahtjeve Direktive samo entitetskim propisima koji ovo pitanje, ne zadirući u nadležnosti organa i institucija Bosne i Hercegovine, mogu samo djelimično regulisati. Potrebno bi bilo propisati teritorijalno važenje graničnog osiguranja, ko je nadležan za provođenje ovog osiguranja (kao što je npr. propisivanje oblika potvrde, obezbjeđivanje predstavnika na graničnom prelazu koji će biti nadležan za izdavanje graničnih polisa i potvrda). Ukoliko ne bude propisano nadziranje ispunjenja obaveze u pogledu postojanja međunarodne potvrde o osiguranju ili zaključenja graničnog osiguranja za vozila inostrane registracije, te onemogućen ulazak vozača inostranih registracija na teritoriju Bosne i Hercegovine koji ne ispune navedene obaveze, granično osiguranje neće biti u potpunosti regulisano, a neće biti ispunjeni ni zahtjevi iz člana 4. i 7. Direktive. U tom slučaju postojaće mogućnost ulaska vozila inostrane registracije bez posjedovanja međunarodne potvrde o osiguranju od autoodgovornosti ili zaključenog graničnog osiguranja na teritoriji Bosne i Hercegovine, za što bi u smislu člana 36. stav (2) Zakona RS, trpio Zaštitni fond RS, a prema važećem Zakonu u FBiH oštećena lica.

Ni jedan ni drugi zakon nisu u potpunosti usaglašeni sa direktivom i međusobno su djelimično usaglašeni. Potrebno je uz uvažavanje ustavnopravne strukture i podjele nadležnosti u Bosni i Hercegovini i rezultata Twinning projekta istovremeno međusobno usaglasiti zakone i po mogućnosti u potpunosti ih usaglasiti sa Direktivom.

B.11. Naknada štete nastale od vozila inostrane registracije

Zakoni su u ovom dijelu međusobno neusaglašeni. Zakon RS nudi rješenja koja svakako predstavljaju unaprjeđenje regulacije, pogotovo imajući u vidu činjenicu da Zakon FBiH uopšte ne sadrži odredbe koje se tiču naknade štete nastale od vozila inostrane registracije. Ovakvo stanje u Federaciji BiH svakako ide na štetu oštećenih lica i znatno im

otežava put za ostvarivanje prava na naknadu štete, a samim tim ih stavlja u nepovoljniji položaj u odnosu na oštećena lica na teritoriji RS. Oba Zakona bi trebala sadržavati odredbu kojom se propisuje naknada štete nastale od vozila inostrane registracije:

- za koje postoji valjana međunarodna potvrda ili dokaz o postojanju osiguranja od automobilske odgovornosti,
- za koje ne postoji dokaz o postojanju osiguranja od automobilske odgovornosti.

Stoga se preporučuje, po uzoru na Zakon RS, propisivanje i regulisanje pitanja naknade štete nastale od strane vozila inostrane registracije i Zakonom FBiH.

B.12. Obrazac evropskog izvještaja o saobraćajnoj nesreći

U odnosu na raniji zakon, kao i Zakon FBiH, Zakonom RS je postignut napredak u regulaciji osiguranja, u cilju bržeg i što efikasnijeg rješavanja odštetnih zahtjeva uvođenjem obaveze izdavanja obrasca evropskog izvještaja o saobraćajnoj nesreći prilikom izdavanja polise osiguranja. Preporuka je da se i Zakonom FBiH predvidi navedeno zakonsko rješenje. Kako bi obaveza izdavanja obrasca evropskog izvještaja o saobraćajnoj nesreći koji može služiti kao dokaz prilikom rješavanja manjih šteta koje ne prelaze iznos od 500 KM, već propisana Zakonom RS, dala puni doprinos bržem i efikasnijem rješavanju odštetnih zahtjeva preporuka je da se pored navedenog u oba Zakona propiše:

- obaveza vozača da neposredno nakon saobraćajne nesreće potpišu i razmjene obrasce evropskog izvještaja o saobraćajnoj nesreći,
- obaveza vozača da za vrijeme upotrebe vozila posjeduje i na zahtjev ovlaštenog lica predoči obrazac evropskog izvještaja o saobraćajnoj nesreći.

POGLAVLJE IV – INFORMACIONI CENTAR

Prevažodni cilj ove Analize i preporuka u ovom momentu jeste međusobna harmonizacija entitetskih propisa iz ove oblasti, a zatim i usklađivanje sa Direktivom. Analiza i preporuke se u ovom momentu nisu doticale pitanja koja se odnose na organizaciju (ustanovu) već postojećih institucija kao što su Zaštitni fond, Informacioni centar i Biro zelene karte. To nije činjeno ni kroz materijale proizašle iz Twinning projekta. Član 23. Direktive propisuje da „...država članica osniva ili priznaje informacioni centar...“. Direktiva propisuje da informacioni centar treba biti nadležan za:

- vođenje registra (uz tačno preciziranje informacija koje taj registar treba sadržavati);
- koordiniranje prikupljanja i prosljeđivanja informacija;
- pomoć ovlaštenim osobama u dobijanju informacija iz registra koji vodi,

uz obavezu da lične podatke koje vodi u registru obrađuje poštujući nacionalne mjere preuzete Direktivom 95/46/EZ o zaštiti pojedinca u vezi sa obradom ličnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka.

Entitetskim zakonima je propisano uspostavljanje Informacionog centra Federacije Bosne i Hercegovine i Informacionog centra Republike Srpske. Trenutno ne postoji međusobna usaglašenost entitetskih propisa po pitanju ustanove informacionog centra po svim bitnim pitanjima koje zahtijeva član 23. Direktive.

Zakon RS je u pogledu djelokruga i nadležnosti Informacionog centra, registra podataka koje vodi, prikupljanja i čuvanja podataka, saradnje sa drugim informacionim centrima izvršio usklađivanje sa Direktivom. Jedina preporuka bi se odnosila na vođenje podataka o izdatim zelenim kartama koje bi trebao voditi Biro zelene karte BiH, te na vođenje podataka o vozilima-vlasnicima koji su izuzeti iz obaveze osiguranja od autoodgovornosti kao

i nazivu organa i tijela zaduženog za naknadu štete oštećenom licu propisano u članu 39. stav (1) tačka 7) Zakona RS.

Entitetski zakoni bi trebali obezbijediti punu i nesmetanu međusobnu saradnju Informacionog centra Federacije Bosne i Hercegovine i Informacionog centra Republike Srpske u pogledu prikupljanja i razmjene podataka iz svog registra kako bi se u potpunosti proveli zahtjevi i ciljevi iz člana 23. Direktive.

Obzirom da u Federaciji Bosne i Hercegovine tek predstoji uspostava informacionog centra, te obzirom na postignuti napredak Zakona RS u pogledu usaglašavanja sa Direktivom, Zakon FBiH bi, pored općih odredbi koje se tiču informacionog centra, uzimajući u obzir rješenja usvojena Zakonom RS, trebao propisati:

- djelokrug i nadležnosti Informacionog centra (vođenje registra podataka, koordiniranje, prikupljanje i prosljeđivanje podataka i pomoć osobama koje imaju pravo na dobijanje podataka),
- koje podatke sadrži registar podataka koji vodi Informacioni centar,
- rok čuvanja podataka,
- način obrade i čuvanja podataka i
- saradnju sa drugim informacionim centrima.

Sve navedeno bi trebalo propisati Zakonom, a ne podzakonskim aktom.

POGLAVLJE V – OSIGURANJE ZRAČNIH PRIJEVOZNIKA I OPERATERA ZRAKOPLOVA ZA ŠTETU PRIČINJENU TREĆIM LICIMA

Ova vrsta obaveznog osiguranja zahtijeva međusobno usklađivanje entitetskih Zakona. Zakon RS je unaprijedio regulaciju ove vrste obaveznog osiguranja usklađivanjem sa Uredbom (EZ) br. 785/2004 izuzev preporuka već datih u pogledu definicija. Entitetski zakoni bi u pogledu obaveznog osiguranja zračnog prijevoznika, odnosno operatera zrakoplova za štetu prouzrokovanu putnicima, prtljagu, teretu i trećim licima trebali sadržavati upućujuće norme obzirom da je oblast civilnog zrakoplovstva u isključivoj nadležnosti Bosne i Hercegovine i već regulisana propisima na nivou Bosne i Hercegovine. U tom smislu prilikom svake izmjene i dopune propisa iz ove oblasti potrebno je izvršiti konsultacije sa nadležnim institucijama Bosne i Hercegovine. U tom smislu Zakonom o obligacionim odnosima u civilnom zrakoplovstvu („Službeni glasnik BiH“, broj 51/15), članom 81. do 89., je regulisana ova vrsta obaveznog osiguranja, usklađena sa Uredbom (EZ) br. 785/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća od 21. aprila 2004. godine o zahtjevima za zračne prijevoznike i operatore zrakoplova u vezi sa osiguranjem i Uredbom Komisije (EU) br. 285/2010 od 06. aprila 2010. godine o izmjeni Uredbe (EZ) br. 785/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća.

Obzirom da Zakon FBiH, koji u pogledu ove vrste obaveznog osiguranja upućuje na odredbe Zakona o osiguranju imovine i lica ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/95, 7/95, 6/98 i 41/98), nije usklađen sa Uredbom i ne propisuje:

- na koga se odnose (koje letjelice) odredbe Zakona koje se tiču ove vrste obaveznog osiguranja,
- definicije,
- načela osiguranja,
- osigurane sume i
- sankcije,

preporučuje se propisivanje ove vrste obaveznog osiguranja po uzoru na Zakon RS.

POGLAVLJE VI – OSIGURANJE VLASNIKA PLOVILA NA MOTORNI POGON ZA ŠTETE PRIČINJENE TREĆIM LICIMA

Ova vrsta obaveznog osiguranja zahtijeva međusobno usklađivanje entitetskih Zakona. Zakon RS je unaprijedio regulaciju ove vrste obaveznog osiguranja, dok Zakon FBiH u pogledu ove vrste obaveznog osiguranja ponovo upućuje na odredbe Zakona o osiguranju imovine i lica ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/95, 7/95, 6/98 i 41/98).

Različito su propisani kriteriji na osnovu kojih se utvrđuje obaveza zaključivanja ove vrste obaveznog osiguranja. U Republici Srpskoj je ta obaveza propisana za plovila sa snagom većom od 3,7 kW, a u Federaciji BiH sa snagom koja prelazi 15 kW, pa je u tom smislu Zakon RS postavio strožije kriterije, što ide u korist veće zaštite potencijalnih oštećenih lica. Preporučuje se da osigurane sume budu propisane samim Zakonom, a ne podzakonskim aktom. Oba zakona upućuju na odredbe kojima se reguliše osiguranje od autoodgovornosti, pa će se neusaglašenost u ovom smislu eliminisati implementacijom preporuka datih u Poglavlju III.

Preporučuje se da se Zakonom FBiH preuzmu navedena rješenja, za koja je ocijenjeno da u Zakonu RS predstavljaju napredak u regulaciji ove vrste obaveznog osiguranja u saobraćaju.

POGLAVLJE VII - ZAŠTITNI FOND

Prevažodni cilj ove Analize i preporuka u ovom momentu jeste međusobna harmonizacija entitetskih propisa iz ove oblasti, a zatim i usklađivanje sa Direktivom. Kao što je već navedeno, u ovom momentu nisu prioritet pitanja koja se odnose na organizaciju (ustanovu) već postojećih institucija kao što su Zaštitni fond, Informacioni centar i Biro zelene karte.

Član 10. Direktive predviđa obavezu države članice na uspostavu tijela čija će obaveza biti naknada šteta nastalih od strane nepoznatog i neosiguranog vozila.

Obzirom na činjenicu da su, u skladu sa entitetskim propisima, u Bosni i Hercegovini uspostavljeni Zaštitni fond Federacije Bosne i Hercegovine i Zaštitni fond Republike Srpske sa ciljem brže i efikasnije obrade i isplate šteta, zaštite interesa oštećenih lica i time dosljedne implementacije Direktive preporuka je da se entitetskim Zakonima predvidi međusobna saradnja entitetskih zaštitnih fondova u vidu razmjene podataka i dokumenata kojima raspolažu.

C.1. Institucija Zaštitnog fonda

U odnosu na instituciju zaštitnog fonda entitetski Zakoni su međusobno djelimično usaglašeni. Ta razlika se ogleda u različitom reguliranju poslovanja i rada zaštitnih fondova. Zakon RS propisuje da rad zaštitnog fonda regulira statutom na koji prethodnu saglasnost daje nadzorno tijelo, a u Federaciji Bosne i Hercegovine takve akte (opće akte) donosi samo nadzorno tijelo. Obzirom da zaštitni fond ima status pravnog lica, nema smetnje da navedene akte donosi sam zaštitni fond uz saglasnost nadzornog tijela. Imajući u vidu mali značaj ovakvog drugačijeg rješenja, u odnosu na principe koje je u skladu sa Zakonom dužan slijediti Upravni odbor Agencije, daje se sugestija Federaciji Bosne i Hercegovine, bez davanja preporuke.

Preporučuje se da se Zakonom FBiH propiše način obavljanja nadzora nad zaštitnim fondom kao što je to propisano Zakonom RS.

C.2. Obaveze Zaštitnog fonda

U pogledu šteta nastalih od strane neosiguranog vozila postoji međusobna neusaglašenost, kao i neusaglašenost Zakona FBiH sa Direktivom. Zakon FBiH nije usaglašen sa članom 10. stav 3. Direktive u pogledu uslova pod kojima se isplaćuje materijalna šteta prouzrokovana od strane nepoznatog vozila. Također, Zakon FBiH ne daje zaštitu oštećenim licima kojima je šteta prouzrokovana od strane neosiguranog vozila čiji vlasnik ima prebivalište izvan Federacije Bosne i Hercegovine, što također nije u skladu sa Direktivom. Na ovaj način se oštećena lica u Federaciji Bosne i Hercegovine stavljaju u nepovoljniji položaj u odnosu na oštećena lica na teritoriji Republike Srpske. Zakon RS je preuzeo neobaveznu mogućnost iz člana 10. stav 3. podstav 2. Direktive u pogledu učešća oštećenog lica u šteti na stvarima prouzrokovane od strane nepoznatog vozila. Zakon FBiH sa druge strane trenutno ne predviđa uopšte mogućnost bilo kakve naknade štete na stvarima, koju je prouzrokovalo nepoznato vozilo. Obzirom da je u pogledu naprijed navedenog Zakon RS načinio napredak u pogledu bolje zaštite prava oštećenih lica usaglašavanjem sa Direktivom preporučuje se Federaciji Bosne i Hercegovine da propiše:

- obavezu zaštitnog fonda na naknadu štete nastale od strane neosiguranog vozila bez obzira da li se radilo o vozilu registrovanom u Bosni i Hercegovini ili vozilu sa inostranim registarskim tablama i bez bilo kakvih ograničenja u pogledu prebivališta/boravišta korisnika ili vlasnika vozila,
- obavezu zaštitnog fonda na naknadu materijalne štete nastale od strane nepoznatog vozila ukoliko je platilo odštetu za teže tjelesne povrede bilo kojoj žrtvi iz iste nezgode,
- iako je odredba člana 10. stav 3. podstav 2. Direktive u pogledu učešća oštećenog lica u šteti na stvarima prouzrokovane od strane nepoznatog vozila neobavezna, obzirom da je već preuzeta Zakonom RS preporučuje se usvajanje ovog rješenja i kroz Zakon FBiH, radi dovođenja oštećenih lica u jednak položaj na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.

Iako oba Zakona u slučaju nepoznate letjelice/plovila na motorni pogon i neosigurane letjelice/plovila na motorni pogon upućuju na odredbe zakona koje se tiču motornih vozila, u odredbama koje propisuju obaveze zaštitnog fonda nije izričito navedena naknada štete u navedenim slučajevima (neosiguranih i nepoznatih letjelica i plovila na motorni pogon). Preporučuje se da se u oba Zakona, u cilju unaprjeđenja zaštite oštećenih lica, u odredbama koje propisuju obaveze zaštitnog fonda propiše i obaveza naknade štete nastale od strane neosiguranih i nepoznatih prijevoznih sredstava (vozilo, letjelica i plovila na motorni pogon) i neosiguranih vozila kojima se obavlja javni prijevoz putnika.

Preporučuje se da se u oba Zakona propiše da „države članice ne smiju dozvoliti tijelu da naknadu štete uslovljava time da oštećena strana na bilo koji način dokaže da odgovorno lice nije u mogućnosti ili odbija platiti“, kao što je to navedeno u članu 10. stav 1. podstav 2. Direktive.

Zakoni nisu implementirali član 11. Direktive, pa se preporučuje da oba Zakona to učine na način kako je to predloženo i u materijalu Twinning projekta: *“U slučajevima spora između Zaštitnog fonda i osiguravača koji je zaključio ugovor obaveznog osiguranja od autoodgovornosti prema trećim stranama o tome ko treba nadoknaditi oštećenu stranu, naknadu isplaćuje osiguravač.”*

Preporučuje se da se visina regresnog zahtjeva na koji zaštitni fond ima pravo prema licu odgovornom za štetu koje nije zaključilo ugovor o obaveznom osiguranju, Zakonom FBiH limitira po uzoru na Zakon RS.

C.3. Članstvo i finansiranje zaštitnog fonda

Konstatovano je da su Zakoni po ovom pitanju međusobno neusaglašeni. Preporuke date u ovom dijelu imaju za cilj međusobno usaglašavanje Zakona. Zakon RS je postigao napredak u uređenju pitanja finansiranja i članstva zaštitnog fonda. Zakon RS predviđa članstvo u zaštitnom fondu za društva za osiguranje koja obavljaju poslove obaveznog osiguranja od autoodgovornosti i obaveznog osiguranja putnika u javnom prijevozu, dok Zakon FBiH predviđa samo za društva za osiguranje koja obavljaju poslove obaveznog osiguranja od autoodgovornosti. Preporučuje se da oba Zakona propišu obavezno članstvo za društva za osiguranje koja obavljaju sva četiri obavezna osiguranja u saobraćaju. Izvori finansiranja zaštitnog fonda, propisani Zakonom RS, predstavljaju poboljšanje uređenja ovog pitanja pa se preporučuje da se i Zakonom FBiH predvide isti izvori finansiranja (članarina i doprinosi).

Preporučuje se da oba Zakona kod utvrđivanja paušalnog iznosa doprinosa za društva za osiguranje koja u tekućoj godini dobiju odobrenje za obavljanje poslova obaveznog osiguranja utvrde određeni okvir u kome će se nadzorno tijelo kretati prilikom određivanja tog iznosa, po uzoru na trenutno rješenje u Zakonu FBiH.

Zakon RS je također unaprijedio uređenje pitanja upravljanja sredstvima zaštitnog fonda u okviru kojeg su definisane obaveze zaštitnog fonda i nadzornog tijela, pa se sugerije bez davanja preporuke, da se ovo pitanje na sličan način uredi Zakonom FBiH.

C.4. Organi zaštitnog fonda

S ciljem jednakog položaja društava za osiguranje u oba entiteta potrebno je da se postigne usaglašenost zakona kako bi sva društva za osiguranje koja obavljaju poslove obaveznih osiguranja imala jednake mogućnosti pristupa i odlučivanja u organima zaštitnih fondova oba entiteta. Zakon RS je unaprijedio uređenje ovog pitanja na način da je propisao kriterije i uslove za imenovanje članova upravnog odbora i direktora zaštitnog fonda, potrebno je da se isti uslovi i kriteriji propišu i Zakonom FBiH kako bi se svim licima, na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine, pružile iste mogućnosti (pod jednakim uslovima) za izbor i imenovanje u organima zaštitnih fondova oba entiteta.

POGLAVLJE VIII - SANKCIJE

U pogledu sankcija, odnosno kaznenih odredaba, zakoni su međusobno neusaglašeni. Obzirom da Direktiva zahtijeva sankcije za kršenje nacionalnih odredaba donesenih u provedbi Direktive i poduzimanje potrebnih mjera kako bi osigurala njihova primjena, Zakon RS je u tom smislu postigao napredak. Zakon FBiH predviđa sankcije samo za povrede zakona počinjene od strane društva za osiguranje. Odredbe Zakona u pogledu sankcija su neusaglašene obzirom da predviđaju različite vrste sankcija i različite visine (iznose). Sa ciljem postizanja što većeg stepena usaglašenosti sa Direktivom i jednakog položaja svih učesnika na tržištu osiguranja potrebno je usaglasiti odredbe zakona kojima su propisane sankcije. Obzirom na postignuti napredak i približavanje zahtjevima Direktive preporučuje se i za Zakon FBiH uvođenje sankcija propisanih Zakonom RS. Pored sankcija već predviđenih Zakonom RS preporučuje se da oba Zakona predvide i sankcije:

- za društvo za osiguranje koje prilikom izdavanja polise osiguranja ne uruči osiguraniku obrazac evropskog izvještaja o saobraćajnoj nesreći,
- za vozače koji neposredno nakon saobraćajne nezgode ne potpišu i razmjene obrasce evropskog izvještaja o saobraćajnoj nesreći,

- za vozača koji na zahtjev ovlaštenog lica ne predoči obrazac evropskog izvještaja o saobraćajnoj nesreći,
- za održavanje ažurnosti, vođenje i čuvanje podataka Informacionog centra.

DIO ČETVRTI – USAGLAŠENOST SA RELEVANTNIM ZAKONODAVSTVOM EVROPSKE UNIJE

Obzirom na stepen razvijenosti tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini u ovom trenutku nije moguće izvršiti potpuno usklađivanje Zakona sa Direktivom. U narednom periodu bi postepeno trebalo implementirati odredbe Direktive koje bi imale za rezultat veći stepen usaglašenosti sa zakonodavstvom EU, a na osnovu naknadnog revidiranja ove Analize i preporuka od strane Upravnog odbora Agencije.

Potpuno usaglašavanje vršiće se kao kontinuirana aktivnost, zavisno o promjenama i potrebama tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini.

Odredbe Direktive sa kojima predstoji usklađivanje u narednom periodu su:

- Član 9. “Minimalne osigurane sume”,
- Član 15. “Vozila koja se šalju iz jedne države članice u drugu”,
- Član 20. “Posebne odredbe o naknadi štete za oštećene strane u nezgodi koja se dogodi u državi članici koja nije država njihovog stalnog prebivališta“,
- Član 21. “Predstavnik za rješavanje odštetnih zahtjeva“,
- Član 24. “Tijela zadužena za naknadu štete“,
- Član 25. “Naknada štete“,
- Član 26. - “Centralno tijelo“.

DIO PETI – PRAVNA PRIRODA ANALIZE I PREPORUKA

Ova Analiza i preporuke predstavljaju uputstvo entitetskim ministarstvima finansija i drugim predlagačima zakona u oba entiteta za postizanje međusobne usaglašenosti zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju i većeg stepena usaglašenosti sa relevantnim zakonodavstvom Evropske unije.

Agencija će pratiti implementaciju datih preporuka.

Analiza i preporuke će se redovno ažurirati u skladu sa stepenom provođenja, razvojem i potrebama tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini, izmjenama zakonodavstva EU iz oblasti osiguranja.

Broj: 01-50-239-10/16
Sarajevo, 04. 10. 2016. godine

**PREDSJEDNIK
UPRavnog ODBORA**

Ranko Šakota, dipl. oec